

Warszawa, dnia 8 marca 2011 r.

RPO-665682-VII-720.6/11/MC

Informacja
o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia Rzecznika Praw
Obywatelskich w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych
Komendy Powiatowej Policji w Żyrardowie
(wyciąg)

1. Wprowadzenie.

Działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniu 18 lutego 2011 r., do pomieszczeń dla osób zatrzymanych Komendy Powiatowej Policji w Żyrardowie (zwanymi dalej: PdOZ lub Izba), udali się przedstawiciele Rzecznika Praw Obywatelskich z Zespołu „Krajowy Mechanizm Prewencji”.

Wykonując zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, przedstawiciele Rzecznika sprawdzili na miejscu sposób traktowania osób zatrzymanych, dokonując oceny pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

Przeprowadzone czynności polegały na:

- wysłuchaniu informacji przedstawionej przez Zastępcę Kierownika Ogniw Patrolowo-Interwencyjnego Wydziału Prewencji Komendy Powiatowej Policji w Żyrardowie;
- oglądzie wszystkich pomieszczeń Izby, w tym sprawdzeniu stanu wyposażenia pokoi dla zatrzymanych,
- przeprowadzeniu rozmowy w cztery oczy z jedną osobą doprowadzoną do wytrzeźwienia w PdOZ;
- zapoznaniu się z regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia.

Pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich poinformowali Zastępcę Kierownika Ognia Patrolowo-Interwencyjnego Wydziału Prewencji o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto, po zakończeniu wizytacji analizie poddano dane statystyczne dotyczące osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych w 2010 roku.

2. Charakterystyka Pomieszczeń dla Osób Zatrzymanych.

Pomieszczenia dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia usytuowane są na parterze Komendy Powiatowej Policji w Żyrardowie. Izba przeznaczona jest dla kobiet i mężczyzn, zatrzymanych w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa oraz doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. Od osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia pobierana jest opłata w wysokości 140 zł. Pojemność PdOZ wynosi 14 miejsc. Funkcjonariusze pełniący służbę w Izbie wchodzi w skład Zespołu Ochronnego. W ramach zadań tego Zespołu realizowane są również doprowadzenia do sądu przez funkcjonariuszy oraz konwoje. Obsada etatowa Zespołu to 8 stanowisk; jedna osoba pełni funkcję koordynatora. W dniu wizytacji na jednym ze stanowisk był wakat, a jedna z osób od czerwca 2010 r. przebywa na długotrwałym zwolnieniu. Faktycznie służbę w PdOZ pełni 6 funkcjonariuszy (mężczyźni). Odbywa się ona w 12 godzinny systemie zmianowy. Z informacji przekazanych przez Zastępcę Kierownika Ognia Patrolowo-Interwencyjnego Wydziału Prewencji wynika, że mają miejsce przypadki, w których czynności związane z osadzeniem w Izbie kobiety wykonuje mężczyzna – funkcjonariusz Policji.

3. Ogląd Izby.

Przeprowadzony ogląd całej Izby oraz uzyskane w związku z tym informacje pozwoliły stwierdzić, iż w skład pomieszczeń dla osób zatrzymanych w Żyrardowie wchodzi: sześć pokoi dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia (2 pokoje trzyosobowe oraz 4 pokoje dwuosobowe), pokój

sanitarny służący do utrzymania higieny osobistej wraz z toaletą, pomieszczenie do przygotowania lub podgrzewania posiłków wraz z magazynkiem na środki czystości, pokój lekarski, szatnia dla zatrzymanych, magazyn brudnej bielizny pościelowej, magazyn czystej bielizny pościelowej oraz odzieży zastępczej, magazyn do przechowywania rzeczy osób chorych zakaźnie oraz pokój dyżurnego.

Wszystkie pokoje dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia zostały wyposażone w analogiczny sposób. Znajdują się w nich podesty do spania, stoliki oraz taborety. Sprzęty w pokojach dla zatrzymanych przymocowane są do podłogi. W drzwiach pokoi zainstalowano wizjery umożliwiające obserwację osób tam przebywających. Okno w każdym z pomieszczeń jest zabezpieczone od wewnątrz metalową siatką, od zewnątrz zaś kratą. Pod oknem znajduje się grzejnik centralnego ogrzewania osłonięty metalową siatką. Każdy z pokoi wyposażony jest w przycisk instalacji przyzywowej, umożliwiający w razie potrzeby wezwanie pracownika Izby. W pomieszczeniach funkcjonuje wentylacja grawitacyjna. W dniu wizytacji w pokojach było brudno. Oświetlenie sztuczne zabezpieczono metalową siatką, w ocenie przedstawicieli Rzecznika, jest ono wystarczające do czytania i pisania.

Na ścianach korytarza, przy drzwiach wejściowych do pokoju dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia zamocowano półki służące do stawiania naczyń z posiłkami. W Izbie nie wyodrębniono pomieszczenia do używania wyrobów tytoniowych przez osoby zatrzymane.

Depozyt wartościowy, który zatrzymany posiada przy sobie, jest rejestrowany i przechowywany w koszykach w metalowej szafie, w pokoju dyżurnego.

Pokój sanitarny wyposażono w natrysk, zlew, 2 toalety (jedna dla zatrzymanych, druga dla funkcjonariuszy). WC dla zatrzymanych osłonięte jest przesłoną do wysokości ok. 1 m. W pomieszczeniu działa sprawna wentylacja grawitacyjna.

W szatni zamontowano wieszaki na odzież zatrzymanych. Ponadto, w pomieszczeniu tym przechowywane są materace, koce, pościel, odzież zastępcza i klapki dla zatrzymanych. W dniu wizytacji w pokoju było dość brudno. Z

pomieszczeniem tym sąsiaduje magazyn brudnej bielizny pościelowej. Rzeczy do prania przekazywane są firmie zewnętrznej. Do tego czasu składowane są w workach.

Oddzielne, niewielkie pomieszczenie przeznaczono jako magazyn rzeczy osób chorych zakaźnie. Rzeczy przechowywane są w plastikowych workach.

Wyodrębniono pomieszczenie spełniające rolę magazynu czystej pościeli, ręczników, koców, poduszek i materacy. Przedmioty przechowywane są na półkach. Podczas wizytacji w pomieszczeniu panował nieznaczny bałagan. Z uzyskanych od funkcjonariuszy Policji informacji wynika, że osoby doprowadzone do wytrzeźwienia nie otrzymują na czas pobytu w Izbie pościeli ani koców. Nie podano powodów, dla których przyjęto takie rozwiązanie. Wizytujący przypomnieli, iż jest to niezgodne z regulaminem pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 października 2008 r., w sprawie pomieszczeń w jednostkach organizacyjnych Policji przeznaczonych dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia oraz regulaminu pobytu w tych pomieszczeniach (Dz. U. Nr 192, poz. 1187), zwanego dalej rozporządzeniem. Zgodnie z § 10 ust. 7 regulaminu osoba doprowadzona w celu wytrzeźwienia otrzymuje materac, podgłówek, koc (w porze jesienno-zimowej dwa koce) oraz pościel, na czas pobytu w pomieszczeniu. Regulamin nie przewiduje zatem wyjątków wobec osób doprowadzonych do wytrzeźwienia.

Posiłki dla zatrzymanych dostarczane są na podstawie umowy zawartej z Domem Pomocy Społecznej w Żyrardowie. Przywożone są w metalowych pojemnikach, następnie porcjowane i przepakowywane do naczyń jednorazowego użytku. Ponadto, z informacji udzielonych przez funkcjonariuszy Policji wynika, iż zatrzymani w Izbie mają zapewnione dodatkowe napoje - herbatę, co jest istotne zwłaszcza w przypadku osób doprowadzonych do wytrzeźwienia. Z pomieszczeniem kuchennym sąsiaduje niewielki magazynek na przechowywanie środków czystości.

Zatrzymani mogą zapoznać się z treścią regulaminu pobytu w Izbie, który został umieszczony na drzwiach przy wejściu na teren Izby. W ocenie wizytujących zawieszenie regulaminu w tym miejscu jest niewystarczające do zapoznania się z jego treścią. Przedstawicielom Rzecznika okazano również treść regulaminu przetłumaczoną na następujące języki obce: wietnamski, francuski, niemiecki, hiszpański, rosyjski, arabski, bułgarski, angielski i ukraiński.

Przed umieszczeniem w Izbie, badaniu lekarskiemu poddawane są wszystkie osoby zatrzymane w celu wytrzeźwienia, pozostałe tylko wówczas, gdy jest taka potrzeba lub zatrzymany tego żąda. Wzywany jest wówczas lekarz pogotowia, a badanie odbywa się w pokoju lekarskim. Pomieszczenie jest wyremontowane i odpowiednio wyposażone m. in. w apteczkę z podstawowymi środkami higienicznymi i opatrunkowymi.

Izba dysponuje stacjonarnym oraz przenośnym urządzeniem do pomiaru zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu. Alkometr stacjonarny umieszczono w pomieszczeniu przy wejściu do Komendy Powiatowej Policji. W dniu wizytacji posiadał on ważne świadectwo wzorcowania. W pierwszej półce biurka, na którym stało urządzenie znajdowały się zużyte ustniki – pomieszane wraz nowymi ustnikami.

4. Rozmowy z zatrzymanymi.

W czasie wizytacji w PdOZ pracownicy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich przeprowadzili rozmowę indywidualną z jedną osobą przebywającą w Izbie, doprowadzoną do wytrzeźwienia. Tematem rozmowy było poszanowanie przysługujących jej praw podczas doprowadzenia przez Policję i pobytu w PdOZ. Rozmowa została przeprowadzona w sposób uniemożliwiający osobom postronnym zapoznanie się z treścią udzielonych odpowiedzi.

Osoba, z którą rozmawiano nie zgłosiła zastrzeżeń co do sposobu zatrzymania ani traktowania przez funkcjonariuszy Policji w czasie umieszczenia i pobytu w Izbie. Ankietowany ocenił warunki bytowe panujące w PdOZ jako dobre. Niemniej jednak wskazał, iż do picia podano mu jedynie wodę z kranu. Na

czas pobytu w Izbie nie dostał nawet koca. Rozmówca nie został również poinformowany o wyposażeniu PdOZ w system monitoringu.

Z informacji uzyskanych od funkcjonariusza pełniącego służbę w PdOZ wynika, iż w Izbie nie jest realizowane uprawnienie osoby zatrzymanej do zakupu z posiadanych środków pieniężnych prasy, papierosów i środków higieny osobistej, z powodu braku odpowiedniej liczby funkcjonariuszy.

5. Analiza dokumentacji Izby.

Z przekazanych przedstawicielom Rzecznika danych statystycznych wynika, że w 2010 r. w Izbie przebywały łącznie 1173 osoby, w tym 386 osób doprowadzono do wytrzeźwienia (370 mężczyzn, 15 kobiet oraz jedna nieletnia).

Z udzielonych przez Kierownika Izby wyjaśnień wynika, iż w latach 2009 - 2010 nie było wydarzeń nadzwyczajnych. Stosowane są środki przymusu bezpośredniego, najczęściej wobec osób doprowadzonych do wytrzeźwienia (kaftan bezpieczeństwa).

Z informacji przekazanej przez Zastępcę Kierownika Ogniwa Patrolowo-Interwencyjnego Wydziału Prewencji wynika, że w Izbie miała miejsce kontrola przeprowadzona przez Państwowego Inspektora Sanitarnego MSWiA. Niemniej jednak, w związku z zaginięciem w Komendzie Powiatowej Policji w Żyrardowie protokołu z ostatnio przeprowadzonej kontroli, wizytujący nie otrzymali jego kopii.

6. Wnioski i zalecenia.

Ustalenia poczynione przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych przy Komendzie Powiatowej Policji w Żyrardowie wykazały, że podstawowe zadanie, jakie prawo stawia przed tego typu placówką, tj. izolowanie osób zatrzymanych, realizowane jest w niej prawidłowo. Pozytywnie należy ocenić fakt, iż funkcjonariusze Policji niezwłocznie po wysłuchaniu uwag podjęli decyzję, że na drzwiach pokoi zostaną przyklejone informacje o monitorowaniu pomieszczeń.

Niemniej jednak po dokonaniu oglądu pomieszczeń Izby, przeprowadzeniu rozmów indywidualnych z osobą doprowadzoną do wytrzeźwienia oraz wysłuchaniu Zastępcy Kierownika Ognia Patrolowo-Interwencyjnego Wydziału Prewencji oraz funkcjonariusza pełniącego służbę w PdOZ w dniu wizytacji, stwierdzono, że w celu poprawy stanu przestrzegania praw przysługujących osobom umieszczanym w Izbie należy:

1. zapewnić, aby kontrola osobista osób zatrzymanych była dokonywana przez funkcjonariusza Policji tej samej płci co osoba, wobec której czynność ta jest przeprowadzana;
2. wydawać doprowadzonym w celu wytrzeźwienia pościel oraz koce zgodnie z § 10 ust 7 regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, stanowiącego załącznik do rozporządzenia;
3. wyposażyć natrysk w przesłony zapewniające intymność podczas korzystania z nich;
4. wydawać napoje dla osób doprowadzonych w celu wytrzeźwienia;
5. zapewnić funkcjonariuszom pełniącym służbę w PdOZ szkolenie z zakresu obowiązujących przepisów dotyczących pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia;
6. zwrócić uwagę policjantom pełniącym służbę w PdOZ na konieczność realizacji obowiązku pouczenia osób zatrzymanych o przysługujących im prawach;
7. rozważyć wprowadzenie alternatywnego sposobu zapoznawania się przez osoby zatrzymane z przysługującymi im w trakcie pobytu w Izbie prawami; możliwość zapoznania się z treścią Regulaminu przez osobę zatrzymaną w trakcie przejścia przez wejście do Izby, uznać należy za niewystarczającą;
8. wyznaczyć miejsce do palenia tytoniu, zgodnie z rozporządzeniem;
9. zapewnić zatrzymanym, którzy wyrażą taką wolę, możliwość korzystania z dokonywania zakupów z własnych środków pieniężnych wyrobów tytoniowych, prasy, przedmiotów osobistego użytku służących do utrzymania higieny osobistej, zgodnie z § 11 ust. 1 pkt. 8 regulaminu pobytu osób

umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia, stanowiącego załącznik do rozporządzenia;

10. przeprowadzać regularne sprzątanie pomieszczeń przeznaczonych dla osób zatrzymanych.

W odpowiedzi Komendant Powiatowy Policji w Żyrardowie poinformował, iż w przypadku konieczności wykonania czynności sprawdzenia wobec kobiety, w każdym przypadku jeżeli jest to tylko możliwe, wykonuje tę czynność policjant-kobieta. Ponadto wystąpiono do Wydziału Gospodarki Materiałowo-Technicznej KWP zs. w Radomiu o zakupienie materacy, poduszek, powłoczek na poduszki i prześcieradeł w liczbie gwarantującej realizację obowiązku wynikającego z regulaminu pobytu osób umieszczonych w pomieszczeniach dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych do wytrzeźwienia. Wystąpiono również o wyposażenie natrysku w przesłonę gwarantującą realizację obowiązku. Osobom doprowadzonym w celu wytrzeźwienia, na ich żądanie, wydawane są napoje w postaci kawy, herbaty, wody butelkowanej w okresie letnim, a w ostateczności w postaci wody przegotowanej z wodociągu miejskiego.

Komendant wyjaśnił również, że policjanci pełniący służbę w PdOZ przechodzą cyklicznie dwa razy w roku szkolenie w zakresie przepisów dotyczących pomieszczeń dla osób zatrzymanych lub doprowadzonych w celu wytrzeźwienia. W 2010 r. szkolenia takie odbyły się w dniach 20 kwietnia oraz 22 października. W 2011 r. zaplanowano szkolenie w maju.

Komendant Powiatowy wyznaczył tymczasowe pomieszczenie w pokoju nr 8 do palenia tytoniu przez osadzonych. Wystąpiono do Wydziału Gospodarki Materiałowo-Technicznej KWP zs. w Radomiu o przygotowanie tego pomieszczenia do używania wyrobów tytoniowych zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu MSWiA z dnia 14 września 2009 r. w sprawie zasad dopuszczalności używania wyrobów tytoniowych na terenie obiektów podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.

Ponadto prawo do korzystania z zakupów przez osadzonych jest realizowane w miarę możliwości technicznych i osobowych.